

Nakenhet på dagsordenen, ikke i dagsorden

Som leser er man ofte vitne til at substantivet i full offentlighet blir avkledd mer enn det som sømmer seg.

PUBLISERT 5. desember 2011

Et substantiv som skal beskrive ett bestemt menneske, fenomen, forhold, tiltak, én bestemt analyse, funksjon, osv., skal ha bestemt form. Men det er ikke mange feil som er vanligere i slikt språk som vi leser og skriver mest av, enn ubestemt form i slike tilfeller. Feilen kalles «nakent substantiv». Jurister skriver om hva «lovgiver» har ment, hva «arbeidsgiver», «byggherre» og «tilbyder» har å gjøre. Alle fire skulle hatt bestemt form. At en ikke vet hva personen heter, har ikke noe å si. Det er tenkt på den ene som opptrer i det vi leser eller skriver her og nå.

Her er noen flere: Sammensetning[en] av styret har mye å si. 54 returnerte skjema[et]. Hun fikk hjelp frem mot fødsel[en], og samboer[en] deltok også.

En variant, særlig vanlig blant psykologer og andre som jobber med hva som foregår i, hos og mellom mennesker, er å sløyfe eiendomspronomenet og dermed gjøre substantivet ubestemt: beskrive [sine] egne symptomer. Det gjør ikke saken bedre at «egne» også kan bety særskilte eller spesielle. Men oftest er det sine egne en tenker på, og det bør en også skrive.

Det fins unntak fra det meste. I enkelte latinske ord i norsk, som rektor, sensor, mentor, er ubestemt form det normale. To sideordnede substantiver i ubestemt form kan godtas: Både kunde og selger bør være fornøyde.

Dag Gundersen, ordbokredaktør og professor i nordisk språkvitenskap

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 48, nummer 12, 2011, side 1191